

Μνημοσύνης γραφόμενα υπό Οικουμενικού Πατριάρχου Βαρθολομαίου του Α΄ προς αοίδιμο Οικουμενικό Πατριάρχη Ιωακείμ Γ΄

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος στο προλογικό του σημείωμα στο Ημερολόγιο του Οικουμενικού Πατριαρχείου (2012) με υϊκή γραφίδα ως άλλος Ρωμανός ο Μελωδός εξυμνεί τα μεγαλεία του μεγαλοπρεπούς εκείνου Πατριάρχου Ιωακείμ του Γ΄.

Στο παρόν άρθρο μας δημοσιεύουμε σε απλούστερη γλώσσα προς το ευρύ αναγνωστικό κοινό, το γλαφυρό και παραστατικό επετειακό κείμενο του Πατριάρχου Βαρθολομαίου, το οποίο έχει ως εξής:

«Η καθ' ημάς Μήτηρ Αγία του Χριστού Μεγάλη Εκκλησία, πορευόμενη τον ιστορικό επίγειο αυτής βίο και οδεύουσα προς τα έσχατα, προς την ημέρα του Κυρίου την ένδοξη και επιφανή, περί τα τέλη του ΙΘ΄ και τις αρχές του Κ΄ αιώνων, σε κρίσιμη αληθώς εποχή και καμπή, λόγω των επιπιπτόντων τότε συνεχώς στο σκάφος αυτής αλλεπάλληλων κυμάτων του ολίγες δεκαετίες ενωρίτερα αφυπνισθέντος εθνοφυλετισμού, είχε την αγαθή τύχη να έχει στο πηδάλιο αυτής ως καλό και ικανό οιακοστρόφο τον νυν τιμώμενο και διά της αφιερώσεως του Ημερολογίου αοίδιμο εκ των προκατόχων μας Ιωακείμ τον Γ΄ από της προς Κύριον εκδημίας του οποίου συμπληρώνεται κατά το έτος 2012 (13 Νοεμβρίου 1912 - 13 Νοεμβρίου 2012) μια εκατονταετία.

Ο μακαριστός εδόξασε τον ένδοξο Οικουμενικό Θρόνο επ' αγαθώ πάντοτε της Εκκλησίας και του ευσεβούς ημών Γένους, και δικαίως, ασφαλώς, ανατίθεται σ' αυτόν ο Τόμος του Ημερολογίου του έτους 2012 σε αναγνώριση, τιμή και μνήμη των κόπων και θυσιών αυτού.

Ο άξιος πολλών επαίνων λαμπρός αυτός Πρωθιεράρχης ετέθη, θεία συνάρσει, επί την λυχνία εις φωτισμό των εγγύς και των μακράν και διηύθυνε το πλοίο του Οικουμενικού Πατριαρχείου ευθαρσώς και δεξιοστρόφως μετά συνέσεως πολλής, διακρίσεως, εμπειρίας μεγάλης, δικαιοσύνης, αληθείας, προαότητος και θυσιαστικής αυταπαρνήσεως, μακράν της τύρβης και της ανέσεως.

Αφιερώθη στην εκκλησιαστική διακονία αισθανόμενος ένα πόθο: «μίαν υπουργούσαν εν αυτό σκέψιν, πώς κάλλιον να εργασθή υπέρ της Εκκλησίας, πώς κάλλιον να εξυπηρετήση τω λαώ αυτής, πώς εν νόμω και λόγω και δικαιοσύνη κάλλιον να δυνηθή να αντιτάξη το κραταιότατον αυτής όπλον, τον Τίμιον Σταυρόν, εις τους πειρασμούς». Στις δύο πατριαρχικές θητείες του διακόνησε πιστώς τα συμφέροντα της Εκκλησίας χωρίς να ζητεί κάτι άλλο, ει μη μόνον την ανόρθωση των πεπτωκότων, των αδικημένων, των κατατρεγμένων, των διωκομένων, με ένα λόγο, την σωτηρία του ποιμνίου.

Οι περίοδοι αυτές συνέπεσαν προς την ένταση των σχέσεων μεταξύ των Ορθοδόξων Εκκλησιών στην Βαλκανική και στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, η οποία έθετε σε κίνδυνο την Ειρήνη και την ενότητα του σώματος του Χριστού. Η πατριαρχική διακονία του όμως εδικαίωσε τις προσδοκίες της Μητρός Εκκλησίας, της όλης Ορθοδοξίας και ιδιαιτέρως του λαού του Θεού, και ανέδειξε τον διορθόδοξον και Οικουμενικό χαρακτήρα του παλλαδίου τούτου, του Κέντρου του πανιέρου Θρόνου της βασιλίδος των πόλεων.

Ένα από τα πρώτα μελήματα του Πρωθιεράρχου ήταν η αποκατάσταση των σχέσεων και η εδραίωση της εν Χριστώ ενότητας μεταξύ των κατά τόπους Ορθοδόξων Εκκλησιών προς το κοινό αγαθό, «ίνα, παύσωσιν αι κατά τόπους λυπηραί συντριβαί, αι αντιπίπτουσαι ταις κανονικαίς συνοδικαίς διατάξεσι και τοις ευαγγελικώς δεδογματισμένοις». Δεν έδωσε νυσταγμό στα βλέφαρα, φροντίζοντας τα συμφέροντα

σύμπαντος του ορθοδόξου πληρώματος, «ίνα μη χείμαρρος ασεβείας εξογκούμενος εν ορμή, παρελκύση τα πρόβατα του Χριστού εις απώλειαν ή αυτό υποσειση το της ενότητος έρεισμα, δι' ου στερρώς υποβαστάζεται το όλον της Αγίας ημών Ορθοδόξου Εκκλησίας Πανάρχαιον και αμετάτρεπτον στήριγμα».

Ανάλογη υπήρξε η μέριμνα αυτού και για την επικοινωνία της Ορθοδόξου Εκκλησίας προς την χριστιανική οικουμένη και γι' αυτό εξαπέλυσε την ιστορική εκείνη Πατριαρχική και Συνοδική Εγκύκλιο «Τοις Μακαριωτάτοις και Αγιωτάτοις Πατριάρχαις Αλεξανδρείας και Ιεροσολύμων και ταις εν Χριστώ αδελφαίς Εκκλησίαις ταις εν Κύπρω, Ρωσσία, Ελλάδα, Ρουμανία, Σερβία και Μαυροβουνίω» εν έτει 1902. «Το σημαντικόν αυτό κείμενον, γνωστόν εις την χριστιανικήν οικουμένην ως Εγκύκλιος του 1902, απετέλεσε, κατά κοινήν ομολογίαν, την Πρώτην κατά τον εικοστόν αιώνα εκδήλωσιν του Οικουμενικού Θρόνου υπέρ της προωθήσεως της Χριστιανικής ενότητος, και υπήρξε, καθώς εδήλωνε χαρακτηριστικώς, ο μακαριστός Καθηγητής Ιωάννης Καρμίρης, πρόδρομος της Οικουμενικής Εκκλησιαστικής κινήσεως».

Ο αιδίμιος Πατριάρχης ανεδείχθη μεγαλουργός και πρωτοπόρος σε όλους τους τομείς της εκκλησιαστικής αυτού δραστηριότητος, καινοτόμος και προοδευτικός, το δε έργο αυτού παραμένει κεχαραγμένο με χρυσά γράμματα στις δέλτους της ιστορίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου και αναγνωρίζεται από όλους.

Είναι αδύνατον να εκτιμηθεί η συνεισφορά αυτού στην κοινή ωφέλεια του εκκλησιαστικού σώματος. Η αναδιάρθρωση της κατά Χάλκην Ιεράς Θεολογικής Σχολής, η σύσταση της Πατριαρχικής Βιβλιοθήκης, η ίδρυση Σχολής Εκκλησιαστικής Μουσικής, η ανοικοδόμηση του κτηρίου της Πατριαρχικής Μεγάλης του Γένους Σχολής, η εύτολμη και άοκνη προστασία της παιδείας, η σύσταση Ορφανοτροφείου Θηλέων, η απόκτηση του κτηρίου του Ορφανοτροφείου Πριγκήπου διά δωρεάς της αιμνήστου ευεργέτιδος Ελένης Ζαρίφη, η μέριμνα διά την επανίδρυση εν έτει 1880 του Πατριαρχικού Τυπογραφείου, η πρωτοβουλία αυτού για την έκδοση της περιτύστου και απαραμίλλου μέχρι και σήμερα περιοδικής εκδόσεως «Εκκλησιαστική Αλήθεια», και πλείστα αλλά, γνωστά και άγνωστα, ομιλούν ευγλώττως.

Όλως ιδιαιτέρα πτυχή του πολυκύμαντου βίου του μακαριστού Πατριάρχου αποτελεί η μετά την παραίτηση από του Θρόνου εν έτει 1884 εγκαταβίωσή του στο Αγίώνυμο Όρος του Άθω, για να επιδιώξει τον μονήρη βίο που επιθυμούσε, παραμένοντας στο Ησυχαστήριο του κυματόπληκτου Μυλοποτάμου. Εκεί αγάπησε και αγαπήθηκε πολύ όσον ουδείς άλλος, υπό των οικιστών της Ερήμου. Ασφαλώς έργο της Θείας Προνοίας ήταν η επιλογή του ενδιαιτήματος τούτου, καθότι ιδρυτής αυτού τυγχάνει ο πολιστής της Αθωνικής Ερήμου κοινοβιάρχης Όσιος Αθανάσιος ο Αθωνίτης, κτίτωρ και της Ιεράς Μονής Μεγίστης Λαύρας και Πατήρ του Αγιορειτικού Μοναχισμού.

Η απόσυρση έναν είχε σκοπό, ως έλεγε ο ίδιος ο Πατριάρχης: «ίνα ώδε λάθωμεν βιούντες εν τερματισμώ προς αποφυγήν και των του κόσμου οχλήσεων και πειρασμών... Επιθυμίαν δ' υποκάρδιον είχομεν ίνα μη επανέλθωμεν εις τα του κόσμου, καίπερ και εν ταύτη τη εκουσίω ημών απομονώσει δεν επαύσαμεν εν ενδελεχεί μερίμνη διαπορευόμενοι περί των εν τη Εκκλησία και τω Γενει ημών ανελισσομένων, χαίροντες εν τη αυτού χαρά και θλιβόμενοι εν ταις θλίψεσιν αυτού». Ζούσε μετριώτατα και λιτότατα, με άσκηση αυστηρά, με μελέτη λιπαρά και ανυστάκτω προσευχή, με ακαταπόνητες πεζοπορίες, μη εγκαταλείποντας κάθε αφορμή για να υποκαύσει την φιλοτιμία και τον ζήλο των οικιστών του Αγίου Όρους στους κατά Θεόν αγώνες και στην προσευχή «όπως ο Κύριος, ταις πρεσβείαις της Παναγίας Μητρός του, ρύσηται πάσης αλγηδόνης και λύπης και πειρασμών και θλίψεων».

Πάντοτε πτωχός και πάντοτε πλούσιος, εγκατέλειπε πλήρως τον εαυτό του στη Θεία Πρόνοια. Ακάματος και ασύγκριτος ήταν η συμμετοχή στις μακρές ακολουθίες, ώστε ο βιογράφος αυτού να γράφει: «Και ενώ παλαιοί και εξησκημένοι μοναχοί

κατεπονούντο από τας μακράς του χειμῶνος αγρυπνίας και εξήτουν πρόχειρον τινα ανάπαυσιν, μόνος αυτός παρέμενεν ακαταπόνητος και ανένδοτος προ των φυσικῶν του ανθρώπου αναγκῶν».

Η πάγκοινη χαρά, η οποία ακολούθησε την επανεκλογή αυτού στο Πατριαρχικό αξίωμα εν έτει 1901 μαρτυρεί το πνευματικό μεγαλείο του αιμνήστου Ηγέτου του Πανιέρου Θρόνου της Ορθοδοξίας. Εδέχθη το ἄγγελμα και την θεία βουλή αμερίμνωσ και αταράχως, παρά τις θερμές εκδηλώσεις: «το γεγονός αστραπιαίως μεταδοθέν εν τη πρωτευούση του Όρους και εις τας πλησίον Μονάς, τα κελλία και τα σκηνώματα, προκάλεσε μεγάλην γενικῶς χαράν, πανταχόθεν δε ποικίλαι εξεδηλώθησαν δια κωδωνοκρουσιῶν και φωταψιῶν και ενδείξεις της πλημμυρούσης τον τόπον αγαλλιᾶσεως».

Σύσσωμος η Εκκλησία του Χριστού, ομόθυμη προσήλωσε το βλέμμα προς την Ιερά κορυφή του Άθω και προσείδε ετέρα ιερά και πολυσέβαστη κορυφή, ακεραία, άκακη, αμίαντη, συνετή, μη επηρεαζόμενη υπό των του κόσμου και υπό των πέριξ αυτού καταστάσεων και ανθρώπων, επιδιωκόντων συνήθως ίδια οφέλη.

Δεόμενος συνεχῶς προς την Υπεραγία Θεοτόκο να διαρρήξη τας «ερινύας των δαιμόνων» και να «διαλύη ως αφρούς θαλαττίους τας συκοφαντίας και τα θράση και τας ανθρωπίνους αδυναμίας» και να «ματαιώνη τας σκευωρίας των πονηρών», ο Πατριάρχης Ιωακείμ ανερχόταν και πάλι με στέρεο πόδι τις βαθμίδες του περιβλέπτου θρόνου, φέροντας ως ισχύ ακατάβλητο όλων των Ορθοδόξων τέκνων του την αγάπη και ανυπόκριτη εκτίμησή.

Η προσφορά όμως του μακαριστού Πατριάρχου στην Εκκλησία δεν θα ηδύνατο να πραγματοποιηθεί άνευ σκληρού πνευματικού αγώνος και βαθείας εσωτερικής καλλιέργειας. Ήταν αληθῶς εγκρατευτής αυστηρός, λίαν φιλακόλουθος, καθῶς τελούσε καθημερινῶς ο ίδιος την ακολουθία του Όρθρου και του Εσπερινού, και συχνά την θεία λειτουργία στο πατριαρχικό παρεκκλήσιο του Αγίου Αποστόλου Ανδρέου, νηστευτής, ασκητικός, φιλόανθρωπος και ακένωτος θησαυρός των του Χριστού πενήτων αδελφῶν, πάντοτε ήρεμος και ατάραχος, ανεξίκακος, λάτρης της μονώσεως και της ησυχίας. Χαρακτηριστικῶς ο διακεκριμένος λογοτέχνης ευσεβέστατος Αλέξανδρος Μωραϊτίδης περιγράφει την πατρική σχέση αυτού προς το άμεσο ποίμνιο αυτού στην Πόλη: «Μετά την Θεϊαν Λειτουργίαν οι των διαφόρων ισαφίων χριστιανοί ησθάνοντο άρρητον ευχαρίστησιν να ευλογηθῶσιν υπό του λατρευτού των Εθνάρχου, όστις γεμάτος από χαράν πάντοτε ευλογούσε αυτούς με την μεγαλοπρεπή εκείνην ευλογίαν του και με το στοργικόν μειδιάμα εις τα χείλη του».

Μετά την μακαρία κοίμησή, ο ευκλεής αυτός βλαστός του πολυδίνητου Βοσπόρου έλαβε αληθῶς αγήραστο έπαινο και τον τάφο επισημότατο, όχι περισσότερο αυτός όπου κείται, αλλά εκείνος ο τάφος όπου η δόξα αυτού καταλείπεται αείμνηστη: «Ανδρῶν γαρ επιφανῶν πάσα γη τάφος, και ου στηλῶν μόνον εν τη οικεία σημαίνει επιγραφή, αλλά και εν τη μη προσηκούση άγραφος μνήμη παρ' εκάστῳ της γνώμης μάλλον ή του έργου ενδιδιαιτάται» (Θουκυδ. Ιστορία, Επιτάφιος Περικλέους, 2, 43, 2-3).

Κατακλείοντες την παρούσα οφειλετική τιμητική αναφορά στην ζωή και την θυσιαστική μαρτυρία κατά την ματαία και έμπονη τρίβο της επιγείου βιοτής του εκ των προκατόχων ημών αοιδίμου Πατριάρχου Ιωακείμ Γ' του ως στερρου άδάμαντος κοσμοόντος τον στέφανο του Οικουμενικού Θρόνου παρακαλούμε αυτόν να εύχεται εξ ουρανῶν διηνεκῶς υπέρ της Εκκλησίας ταύτης διά την εκπλήρωση της συνόλου οικουμενικούς αποστολής αυτής...

Ο Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαίος»